

بررسی نقش کتابخانه‌های عمومی منطقه آزاد ماکو در توسعه فرهنگ ارتباط آن منطقه

سعید غفاری^۱ | سولماز علیزاده^۲

۱. دانشیار و عضو هیات علمی دانشگاه پیام نور (نویسنده مسئول) ghaffari130@yahoo.com
۲. دانشجوی کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش شناسی دانشگاه قم sevil.s64@chmail.ir

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۸/۱۰ | تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۹/۱۲

چکیده

هدف: ترویج و گسترش فرهنگ یکی از وظایف کتابخانه‌های عمومی هست و از این رو پژوهش حاضر به بررسی تأثیر و نقش کتابخانه‌های عمومی منطقه آزاد ماکو در توسعه فرهنگ ارتباط آن منطقه پرداخته است.

روش پژوهش: از نوع کاربردی می باشد که به روش پیمایشی- توصیفی انجام شده است. برای گردآوری داده‌ها و با هدف پاسخگویی به سؤالات پژوهشی از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شده است. حجم نمونه بر اساس جدول اندازه جامعه و نمونه کرجسی و مورگان تعداد ۳۵۷ نفر تعیین شد. برای سنجش روایی از روایی محتوایی و نظر ۵ نفر متخصص استفاده شده است و برای محاسبه پایایی، روش آزمون-بازآزمون به کار گرفته شد و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار spss26 استفاده شده است.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان داد از نظر پاسخگویان، نقش کلی کتابخانه‌های عمومی منطقه آزاد ماکو در توسعه فرهنگ ارتباط بیشتر از حد متوسط بود. اما این میزان در مؤلفه‌های مختلف توسعه فرهنگی تا حدودی با هم متفاوت بود. در تمامی مؤلفه‌ها به جز یک مؤلفه (گسترش آموزش‌های فرهنگی و هنری) این نقش از دیدگاه کاربران کتابخانه‌های عمومی منطقه آزاد ماکو بیش تر از حد متوسط بود.

نتیجه گیری: کاربران کتابخانه‌های عمومی، افزایش میزان سرانه مطالعه و ارتقای سطح دانش را از مهمترین نقش‌های کتابخانه عنوان کرده‌اند، در صورتی که نقش کتابخانه‌ها در گسترش آموزش‌های فرهنگی و هنری پایین دانسته‌اند. همه کاربران کتابخانه‌های عمومی منطقه آزاد ماکو در گروه‌های سنی، تحصیلی و شغلی مختلف در مورد مؤلفه‌های توسعه فرهنگی اتفاق نظر دارند و نظرات مشابهی را ارائه داده‌اند.

واژه‌های کلیدی: کتابخانه‌های عمومی، توسعه فرهنگی، هویت فرهنگی، تبادلات فرهنگی، منطقه آزاد ماکو

مقدمه

مطالعه و کتابخوانی یکی از شاخص‌های رشد و بالندگی هر کشور و ابزار اصلی افزایش سطح آگاهی و دانش یکایک افراد جامعه است. افزایش سطح آگاهی و دانش افراد جامعه موجب بهبود نگرش و رفتار آنان و تجلی توانایی‌ها و استعدادهای نهفته در راستای هموار ساختن و تسریع فرآیند پیشرفت جامعه می‌شود که در این زمینه ارکان فرهنگی نقشی مؤثری دارند. کتاب و آنچه به کتاب مربوط می‌شود از جمله کتابخانه‌ها و به ویژه کتابخانه‌های عمومی، نقش شکل‌دهنده و سازنده در این راستا دارند. کتابخانه‌های عمومی ممکن است در ابعاد مختلف نقش خود را در توسعه فرهنگی ایفا کنند. در تحول توسعه فرهنگی چیزی که بیش از همه باید تغییر کند، ذهنیت جامعه است و ذهنیت یعنی اندیشه، و بستر اندیشه نیز از راه رسانه‌های ارتباطی و اطلاعاتی نظیر کتاب، مطبوعات و رسانه‌های گروهی میسر می‌شود. اگر این‌ها را بپذیریم، نقش کتابخانه‌های عمومی نیز آشکار می‌شود (چمبل^۱، ۱۳۸۶) نقش کتابخانه‌ها و به ویژه کتابخانه‌های عمومی در توسعه فرهنگی، تمرکز بر ارتقای فرهنگی و هنری جوامع، و توسعه آن‌ها از این نظر است. آن‌ها در شکل‌دهی به هویت فرهنگی و حمایت همه‌جانبه از آن نیز نقش دارند. سواد و سوادآموزی لازمه توسعه فرهنگی در جامعه است. کتابخانه‌های عمومی نیز به منظور بالا بردن سطح سواد و اطلاعات عمومی بنیاد شده و شکل گرفته‌اند. از اهداف اصلی آن‌ها سوادآموزی و افزایش سطح اطلاعات و فرهنگ عمومی جامعه است (داودی، ۱۳۸۳)

با توجه به نقش و جایگاه کتابخانه‌های عمومی در توسعه فرهنگی به نظر می‌رسد کتابخانه‌ها باید در برخی ابعاد و مؤلفه‌های توسعه فرهنگی نقش عمیق‌تری ایفا کنند با توجه به فعالیت‌های کتابخانه در حوزه توسعه فرهنگی، توجه به مؤلفه‌های تقویت هویت فرهنگی، افزایش مبادلات فرهنگی بین اعضا، عمومی ساختن فرهنگ کتابخوانی، افزایش میزان سرانه مطالعه و بالاخره گسترش آموزش‌های فرهنگی و هنری، به عنوان مؤلفه‌هایی که کتابخانه‌های عمومی بیش‌تر می‌توانند به

آموزش آن برای توسعه فرهنگی اقدام کنند، در نظر گرفته شد (علی زاده، ۱۳۸۶) کتابخانه‌های عمومی علاوه بر گردآوری، ذخیره و اشاعه اطلاعات بسته به وظایف و اهداف خود سعی در برآوردن نیازهای مخاطبان دارند. کتابخانه‌های عمومی می‌توانند از طریق فراهم آوردن اطلاعات مورد نیاز جامعه و اشاعه آن‌ها و مهیا کردن زمینه فرصت حضور تمامی اقشار جامعه از طریق برگزاری نمایشگاه، سخنرانی، دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی و جلسات نقد و بررسی، مسابقات کتابخوانی و... زمینه‌های رشد جامعه را در مقوله توسعه اجتماعی و فرهنگی فراهم نمایند (ادیب تنها، ۱۳۸۰). همانطور که اشاره شد یکی از عوامل رشد و توسعه فرهنگی و اجتماعی جامعه، کتابخانه‌ها هستند. کتابخانه‌ها که دروازه‌ای هستند به سوی دانشگاه، شرایط اساسی را برای یادگیری مداوم، تصمیم‌گیری مستقل و توسعه فرهنگی افراد و گروه‌های اجتماعی فراهم می‌آورد وجود کتابخانه در جامعه یک مرجع فرهنگی برای انسان‌ها تلقی می‌شود. نقش این مرجع فرهنگی این است که با قرار دادن افکار، عقاید و حاصل اندیشه‌های خلاق در کنار یکدیگر، وسیله‌ای برای ایجاد علاقه به مطالعه و تحقیق برای افراد جامعه پدید آورد. ارتقای آگاهی‌های اجتماعی و شهروندی جامعه یکی از رسالت‌های کتابخانه‌های عمومی است. کتابخانه‌های عمومی در صورت برخورداری از کتاب‌های مناسب و کتابداران متخصص و توجه به نیازهای استفاده‌کنندگان می‌توانند عامل مؤثری در تشویق اقشار مختلف مردم به مطالعه شوند. مفهوم توسعه یک مفهوم جهانی است و برای جوامع این امکان را فراهم آورده که به تغییر نحوه زندگی، کیفیت اداره اجتماع، برنامه ریزی و سیاستگذاری در ابعاد اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی بپردازند (داداش زاده، ۱۳۸۳). برنامه توسعه هنگامی موفق و پایدار خواهد شد که ضمن پرداختن به همه ابعاد آن، تأثیر ابعاد دیگر خصوصاً بعد فرهنگی را مورد توجه قرار داده، همچنین سنجش و اندازه‌گیری روند تحقق اهداف توسعه را همواره مد نظر قرار دهد (احمدی، ۱۳۸۶). توسلی توسعه فرهنگی را مفهومی می‌داند که نسبت به دیگر ابعاد توسعه از بار ارزشی بیشتری

¹ . Chambel

حد متوسط بوده است به طور کلی نقش کتابخانه ها در توسعه فرهنگ مطالعه کاربران کمتر از حد مطلوب بوده است.

کلانو و نومن^۱ (۲۰۱۰) با پژوهشی از نوع شبه آزمایشی و از طریق مشاهده و مصاحبه دریافتند که خدمات جانبی مانند مسابقه کتابخوانی و نمایشگاه کتاب و برنامه‌های جانبی مانند قصه خوانی در کتابخانه و خلاصه گویی کتاب در جلوه های فرهنگ مطالعه و توسعه کتابخانه موثر است.

دنت و یانوتا^۲ (۲۰۱۷) به بررسی کتابخانه های عمومی به این نتیجه دست یافتند که مجموعه مناسب کتابخانه‌های عمومی می‌تواند در ترغیب افراد به مطالعه و ترویج کتابخوانی و توسعه فرهنگی موثر باشد و مطالعه را یکی از عوامل موثر و تاثیرگذار بر فرهنگ معرفی کرده است.

با توجه مطالب ذکر شده و تحقیقات انجام گرفته پذیرفته شده یکی از وظایف مهم کتابخانه‌های عمومی، کمک به توسعه اجتماعی و فرهنگی جامعه است که جا دارد در این باره پژوهش جامع تری انجام شود تا بدرستی معلوم شود کتابخانه‌های عمومی تا چه حد توانسته‌اند چنین نقشی را بپذیرند و آن را مدیریت کنند. در این راستا پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش کتابخانه‌های عمومی در توسعه فرهنگی صورت می‌گیرد. محقق در این پژوهش می‌کوشد تا ضمن بیان مسائل و موضوعات مربوط به این حوزه از دیدگاه اعضای کتابخانه های عمومی شهرستان‌های منطقه آزاد ماکو، نقش کتابخانه های عمومی را بر توسعه فرهنگی بررسی کند. از دیگر اهداف دیگر پژوهش می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

✓ شناسایی نقش و اهمیت کتابخانه های عمومی در توسعه فرهنگ ارتباطی منطقه.

✓ ارائه راهکار و پیشنهاد به مسئولان منطقه آزاد ماکو برای استفاده از ظرفیت کتابخانه های عمومی برای توسعه فرهنگی منطقه.

با توجه به مطالب فوق مسئله‌ی اساسی پژوهش حاضر این است که نقش کتابخانه‌های عمومی در توسعه فرهنگی شهرستان

برخوردار است و بر نیازهای معنوی افراد جامعه تأکید دارد. بنابراین توسعه فرهنگی فرآیندی است که در طی آن با ایجاد تغییراتی در حوزه‌های ادراکی، شناختی، ارزشی و گرایشی انسان‌ها، قابلیت‌ها و باورها و شخصیت ویژه ای را در آنها به وجود می‌آورد که حاصل آنها رفتارها و کنش‌های مناسب توسعه می‌باشد (امیدی فر، خمسه، ۱۳۹۱)

هر چند در این حوزه پژوهش‌های اندکی، به ویژه در ایران انجام شده است، ولی در اینجا به مرور و بررسی برخی از مهم‌ترین و مرتبط‌ترین آن‌ها، در حوزه نقش کتابخانه‌های عمومی در توسعه فرهنگی در ایران و خارج از ایران پرداخته می‌شود.

ریاحی (۱۳۷۴) در پژوهشی با هدف بررسی شاخص‌های کمی و کیفی کتابخانه‌های عمومی ایران و سایر کشورهای جهان، به رابطه بین توسعه فرهنگی و میزان کیفیت و کارایی کتابخانه‌های عمومی پرداخته است. یافته‌های این پژوهش نشان داد که همبستگی و ارتباط معناداری میان میزان کیفیت و کارایی کتابخانه‌های عمومی و میزان توسعه فرهنگی وجود داشت و ۹۵ درصد از افزایش در میزان کیفیت و کارایی کتابخانه‌های عمومی به وسیله افزایش در میزان توسعه فرهنگی تبیین می‌گردید، یعنی این که کشورهایی که دارای سطح بالایی از توسعه فرهنگی بودند کتابخانه‌های عمومی مجهز و با کیفیت بهتری داشتند.

علیزاده رشت آبادی (۱۳۸۶) در پایان‌نامه خود نقش کتابخانه‌های عمومی در توسعه فرهنگی را بررسی کرد. نتایج این پژوهش نشان داد تفاوت معناداری میان هویت فرهنگی و مبادلات فرهنگی نسبت به حد متوسط وجود داشت. مقادیر حاصل از گویه‌های هویت فرهنگی نسبت به مقادیر مبادلات فرهنگی بالاتر بود و نشان می‌داد که پاسخگویان کتابخانه عمومی را در تقویت هویت فرهنگی در مقایسه با مبادلات فرهنگی مؤثرتر می‌دانستند.

دهقانی راینی، هاشم زاده، نوک‌کاری (۱۳۹۵) در پژوهشی با هدف بررسی کتابخانه های عمومی شهرستان کرمان در توسعه فرهنگ را انجام داده و نقش کتابخانه های عمومی در توسعه لایه باور ها و جلو ها بالاتر از حد متوسط و در توسعه لایه قواعد در

1. Celano and Neuman

2. Dent and Yannotta

آماري ۴۸۱۷ نفر بودند که حجم نمونه بر اساس جدول اندازه جامعه و نمونه کرجسي و مورگان تعداد ۳۵۷ نفر تعیین گردید. در این پژوهش از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای استفاده شد. خوشه‌های مورد نظر در جامعه مورد بررسی، کتابخانه‌های عمومی منطقه آزاد ماکو (کتابخانه عمومی کاشانی ماکو، کتابخانه عمومی ولیعصر ماکو، کتابخانه امیرکبیر شوط و کتابخانه شهید مدرس پلدشت، کتابخانه مجتمع بازرگان) بودند. از هر خوشه به نسبت حضور آزمودنی‌ها در جامعه آماری (کتابخانه امیرکبیر ۳۵٪، کتابخانه کاشانی ۲۰٪، کتابخانه ولیعصر ۱۵٪، کتابخانه شهید مدرس ۱۵٪ و کتابخانه مجتمع بازرگان ۱۵٪) نمونه گرفته شد.

برای جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد که برای طراحی این پرسشنامه ۵ مؤلفه توسعه فرهنگی که در ارتباط با کتابخانه‌های عمومی است از طریق مطالعات کتابخانه‌ای و مبانی نظری (نظریه‌ها، روش‌ها و الگوها) و مطالعات پیشینه‌های ایران و جهان استخراج شده و برای تأیید در اختیار صاحب‌نظران قرار داده شد. این پرسشنامه شامل دو بخش هست. بخش نخست پرسشنامه، اطلاعات جمعیت‌شناختی پاسخگویان گردآوری گردید. بخش دوم پرسشنامه، ۵ مؤلفه توسعه فرهنگی که در ارتباط با کتابخانه‌های عمومی است را شامل می‌شود. ۵ مؤلفه توسعه فرهنگی شامل هویت فرهنگی، مبادلات فرهنگی بین اعضا، عمومی ساختن فرهنگ کتابخوانی، افزایش میزان سرانه مطالعه و ارتقای سطح دانش و گسترش آموزش‌های فرهنگی و هنری است. برای هر مؤلفه چندین گویه طراحی شد (هویت فرهنگی ۱۲ گویه، مبادلات فرهنگی بین اعضا ۸ گویه، عمومی ساختن فرهنگ کتابخوانی ۹ گویه، افزایش میزان سرانه مطالعه و ارتقای سطح دانش ۶ گویه و گسترش آموزش‌های فرهنگی و هنری ۳ گویه) سپس دیدگاه‌های کاربران در مورد میزان تأثیرگذاری هر یک از گویه‌ها بر اساس طیف پنج‌گزینه‌ای لیکرت از خیلی کم تا خیلی زیاد (برای خیلی کم نمره ۱، کم نمره ۲، متوسط نمره ۳، زیاد نمره ۴، و خیلی زیاد نمره ۵) گردآوری گردید. همچنین برای سنجش روایی پرسشنامه از دیدگاه‌های پنج نفر از صاحب‌نظران حوزه کتابداری و

های منطقه آزاد ماکو نقش تا چه حد است؟ که برای پاسخگویی به این پرسش، پرسش‌های فرعی زیر مطرح گردید:

۱. نقش کتابخانه‌های عمومی شهر منطقه آزاد ماکو در تقویت هویت فرهنگی جامعه از دیدگاه اعضای کتابخانه تا چه حد است؟
 ۲. نقش کتابخانه‌های عمومی منطقه آزاد ماکو در افزایش مبادلات فرهنگی بین اعضا کتابخانه تا چه حد است؟
 ۳. نقش کتابخانه‌های عمومی منطقه آزاد ماکو در تعمیم فرهنگ کتابخوانی از دیدگاه اعضای کتابخانه تا چه حد است؟
 ۴. نقش کتابخانه‌های عمومی منطقه آزاد ماکو در افزایش میزان سرانه مطالعه و سطح دانش افراد جامعه از دیدگاه اعضای کتابخانه تا چه حد است؟
 ۵. نقش کتابخانه‌های عمومی منطقه آزاد ماکو در گسترش آموزش‌های فرهنگی و هنری از دیدگاه اعضای کتابخانه تا چه حد است؟
- همچنین با توجه به اهداف و سوالات بالا فرضیه‌های زیر به عنوان فرضیه‌های پژوهش مطرح شده است:

۱. بین نظرهای گروه‌های سنی مختلف درباره نقش کتابخانه‌های عمومی منطقه آزاد ماکو در توسعه فرهنگی معناداری وجود دارد.
۲. بین نظرهای کاربران دارای سطوح مختلف تحصیلات درباره نقش کتابخانه‌های عمومی منطقه آزاد ماکو در توسعه فرهنگی تفاوت معناداری وجود دارد.
۳. بین نظرهای گروه‌های شغلی مختلف درباره نقش کتابخانه‌های عمومی منطقه آزاد ماکو در توسعه فرهنگی تفاوت معناداری وجود دارد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع پژوهش‌های کاربردی است که به روش پیمایشی-توصیفی انجام شده است. جامعه آماری این پژوهش را کلیه اعضای کتابخانه‌های عمومی منطقه آزاد ماکو تشکیل می‌دهد که در زمان اجرای پژوهش (آبان ماه ۱۳۹۸) عضو فعال کتابخانه و حداقل ۱۵ ساله بوده‌اند. حجم کل جامعه

پرسشنامه ناقص بودند و استفاده از آن‌ها امکان‌پذیر نبود. بنابراین با حذف این پرسشنامه‌ها، ۲۴۰ (۶۷/۲۲ درصد) پرسشنامه باقی‌مانده جهت تحلیل داده‌ها مورد استفاده قرار گرفت و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار Spss استفاده شده است.

یافته‌ها

یافته‌های حاصل از متغیرهای جمعیت‌شناختی پاسخگویان در جدول ۱ آمده است. همان‌گونه که مشاهده می‌شود بیش‌ترین شرکت‌کنندگان دارای مدرک کارشناسی بوده و به لحاظ جنسیت نیز تعداد پاسخگویان زن بیش‌تر از مرد بوده است.

اطلاع‌رسانی استفاده شد. نظرات ایشان پس از دریافت در پرسشنامه اعمال و اصلاحات لازم در آن انجام گرفت. میزان پایایی آن با استفاده از روش آزمون- باز آزمون تعیین شد که در مورد مؤلفه‌های مورد بررسی همبستگی‌های ذیل به دست آمد: هویت فرهنگی ۰/۷۸، مبادلات فرهنگی بین اعضا ۰/۹۳، عمومی ساختن فرهنگ کتاب‌خوانی ۰/۷۵، افزایش سرانه مطالعه و ارتقای سطح دانش ۰/۷۱ و گسترش آموزش‌های فرهنگی و هنری ۰/۶۸. این پرسشنامه در آبان سال ۱۳۹۸ بین اعضای نمونه مورد نظر در کتابخانه‌های مورد بررسی توزیع شد و در نهایت پس از پیگیری‌های مکرر در مجموع ۲۷۱ (۷۵/۹۱ درصد) پرسشنامه بازگردانده شد. از این تعداد ۳۱

جدول ۱. توزیع فراوانی جنسیت و تحصیلات پاسخگویان

جنسیت	تحصیلات					
	زیر دیپلم	دیپلم	کاردانی	کارشناسی	کارشناسی ارشد	دکتری
مرد	۲۲	۱۴	۱۲	۴۱	۷	۲
زن	۴۲	۲۳	۱۴	۵۳	۱۰	۰
جمع	۶۴	۳۷	۲۶	۹۴	۱۷	۲

شد. میانگین نمرات پاسخگویان مطابق جدول ۲ برابر ۳/۲۸ بود. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که پاسخگویان در مجموع نقش کتابخانه‌های عمومی را در توسعه فرهنگی منطقه آزاد ماکو بالاتر از حد متوسط ارزیابی کردند.

سؤال اصلی پژوهش: نقش کتابخانه‌های عمومی در توسعه فرهنگی منطقه آزاد ماکو تا چه حد است؟
به منظور بررسی نقش کلی کتابخانه‌های عمومی در توسعه فرهنگی میانگین نمرات حاصل از ۳۸ گویه مورد بررسی به عنوان نمره توسعه فرهنگی از دیدگاه هر پاسخگو در نظر گرفته

جدول ۲. شاخص‌های مرکزی و پراکندگی مؤلفه‌های توسعه فرهنگی

تی	سطح معنی- تک (T) P	حداکثر	حداقل	انحراف استاندارد	میانگین	تعداد پاسخگویان	پاسخ سؤال اصلی پژوهش: مؤلفه‌های هویت فرهنگی
۵/۲۶	۰/۰۰۰	۵	۱	۰/۷۳	۳/۲۶	۲۲۱	هویت فرهنگی
۳/۳۹	۰/۰۰۱	۴/۷۵	۱/۲۵	۰/۷	۳/۱۶	۲۲۰	مبادلات فرهنگی بین اعضا
۶/۹	۰/۰۰۰	۵	۱/۲۲	۰/۶۵	۳/۳	۲۲۹	عمومی ساختن فرهنگ کتاب‌خوانی
۹/۸	۰/۰۰۰	۵	۱/۱۷	۰/۶۹	۳/۴۳	۲۲۶	افزایش سرانه مطالعه و ارتقای سطح دانش
-۰/۳۵۷	۰/۷۲۲	۵	۱	۰/۸۵	۲/۹۸	۲۳۴	گسترش آموزش‌های فرهنگی و هنری
		۴/۹۲	۱/۱۸	۰/۶۴	۳/۲۸	۱۸۵	توسعه فرهنگی

پرسش نخست پژوهش: نقش کتابخانه‌های عمومی در تقویت

هویت فرهنگی تا چه حد است؟

برای سنجش نقش کتابخانه‌های عمومی در تقویت هویت فرهنگی از ۱۲ گویه استفاده شد که میانگین نمرات حاصل از ۱۲ گویه به عنوان نمره هویت فرهنگی از دیدگاه هر پاسخگو در نظر گرفته شد.

نتایج آزمون تی تک نمونه نشان داد بین میانگین نمرات هویت فرهنگی از دیدگاه پاسخگویان با حد متوسط (نمره ۳) تفاوت معناداری وجود داشت ($t = 5/26$ ؛ $P = 0/000$). به بیانی دیگر، پاسخگویان معتقد بودند که کتابخانه‌های عمومی در تقویت هویت فرهنگی آن‌ها بیشتر از حد متوسط مؤثر بوده اند.

پرسش دوم پژوهش: نقش کتابخانه‌های عمومی در افزایش

مبادلات فرهنگی بین اعضا تا چه حد است؟

هشت گویه برای بررسی نقش کتابخانه‌های عمومی در مبادلات فرهنگی بین اعضا در نظر گرفته شده بود. در مورد این مؤلفه نیز میانگین نمرات حاصل از ۸ گویه به عنوان نمره هر پاسخگو به کار برده شد. نتایج آزمون تی یک نمونه حاکی از آن بود که بین میانگین نمرات مبادلات فرهنگی آزمودنی‌ها و حد متوسط (۳) تفاوت معناداری وجود داشت ($P = 0/001$ ؛ $t = 3/39$). به بیانی دیگر آزمودنی‌ها نقش کتابخانه‌های عمومی در این زمینه را بیشتر از حد متوسط ارزیابی کردند.

پرسش سوم پژوهش: نقش کتابخانه‌های عمومی در تعمیم

فرهنگ کتاب‌خوانی تا چه حد است؟

نقش کتابخانه‌های عمومی در تعمیم فرهنگی کتاب‌خوانی با ۹ گویه بررسی شد. در این‌جا نیز میانگین نمرات گویه‌ها مورد استفاده قرار گرفت. در این مورد نیز نتایج آزمون تی یک نمونه نشان داد که بین میانگین نمرات پاسخگویان و حد متوسط (نمره ۳) تفاوت معناداری وجود داشت ($t = 6/9$ ؛ $P = 0/000$). در خصوص این مؤلفه نیز می‌توان گفت که پاسخگویان نقش

کتابخانه‌های عمومی را بالاتر از حد متوسط بیان کرده اند.

پرسش چهارم پژوهش: نقش کتابخانه‌های عمومی در افزایش

میزان سرانه مطالعه و ارتقای سطح دانش تا چه حد است؟ برای بررسی این پرسش میانگین نمرات حاصل از شش گویه که نقش کتابخانه‌های عمومی در افزایش میزان سرانه مطالعه و ارتقای سطح دانش را مورد سنجش قرار می‌داد به کار برده شد. در مورد این مؤلفه نیز بین میانگین نمرات سرانه مطالعه و ارتقای سطح دانش با حد متوسط تفاوت معناداری وجود داشت ($t = 9/8$ ؛ $P = 0/000$). در نتیجه یافته‌ها حاکی از آن بود که اکثر پاسخگویان، کتابخانه‌های عمومی را در افزایش سرانه مطالعه و ارتقای سطح دانش تأثیرگذار می‌دانند.

پرسش پنجم پژوهش: نقش کتابخانه‌های عمومی در

آموزش‌های فرهنگی و هنری تا چه حد است؟

پنجمین پرسش پژوهش با سه گویه بررسی شد. نتایج آزمون نشان داد که بین میانگین نمرات پاسخگویان در مورد این مؤلفه با حد متوسط تفاوت معناداری وجود نداشت ($t = -0/357$ ؛ $P = 0/722$). این بدین معناست که از دیدگاه پاسخگویان نقش کتابخانه‌های عمومی در گسترش آموزش‌های فرهنگی و هنری نسبت به دیگر مؤلفه‌های توسعه فرهنگی کم‌رنگ‌تر بوده است.

آزمون فرضیه اول: بین نظرات گروه‌های سنی مختلف درباره نقش کتابخانه‌های عمومی منطقه آزاد ماکو در توسعه فرهنگی تفاوت معناداری وجود دارد.

شاخص‌های مرکزی و پراکندگی نمره توسعه فرهنگی از دیدگاه پاسخگویان در سه گروه سنی مختلف در جدول ۳ توصیف شده است. آن‌گونه که از داده‌های جدول مذکور برمی‌آید پاسخگویان گروه سنی ۳۰ سال و بالاتر دارای بالاترین میانگین نمرات بودند ($3/46$) و در طرف مقابل پایین‌ترین میانگین نمرات ($3/19$) مربوط به پاسخگویان گروه ۲۰-۲۹ سال بود.

جدول ۳. شاخص‌های مرکزی و پراکندگی نمره توسعه فرهنگی از دیدگاه پاسخگویان در گروه‌های سنی مختلف

گروه سنی	فراوانی	میانگین	انحراف استاندارد	حداقل	حداکثر
۱۵؛۱۹	۷۳	۳/۲۸	۰/۶۴	۱/۵۳	۴/۷۱
۲۰؛۲۹	۷۶	۳/۱۹	۰/۶۱	۱/۱۸	۴/۹۲
۳۰ و بالاتر	۳۶	۳/۴۶	۰/۶۶	۲/۳۲	۴/۸۷
جمع	۱۸۵	۳/۲۸	۰/۶۴	۱/۱۸	۴/۹۲

بنابراین در مورد این فرضیه با اطمینان ۹۵٪ می‌توان گفت که بین پاسخگویان گروه‌های سنی مختلف از نظر نقش کتابخانه‌های عمومی در توسعه فرهنگی تفاوت معناداری وجود نداشت.

به منظور آزمودن این فرضیه از آزمون تحلیل واریانس یک‌طرفه استفاده شد. هرچند که در ظاهر بین میانگین نمرات پاسخگویان سه گروه سنی مورد مطالعه تفاوتی مشاهده شد، ولی این تفاوت از نظر آماری در سطح ۰/۰۵ معنادار نبود ($p=0/115$).

جدول ۴. آزمون معناداری تفاوت بین میانگین نمرات پاسخگویان گروه‌های سنی مختلف

p-value	F	درجه آزادی	مجموع مجذورات	منبع تغییرات
۰/۱۱۵	۲/۱۸۶	۲	۱/۷۶	بین گروه‌ها
		۱۸۲	۷۳/۴۴	درون گروه‌ها
		۱۸۴	۷۵/۲	جمع

ارشد و دکتری در نمونه مورد بررسی اندک بود به منظور آزمودن این فرضیه، پاسخگویان از نظر سطح تحصیلات در چهار گروه زیر دیپلم، دیپلم، کاردانی، و کارشناسی و بالاتر دسته‌بندی شدند.

آزمون فرضیه دوم: بین نظرات کاربران دارای سطوح مختلف تحصیلات درباره نقش کتابخانه‌های عمومی منطقه آزاد ماکو در توسعه فرهنگی تفاوت معناداری وجود دارد. از آنجایی که تعداد پاسخگویان دارای تحصیلات کارشناسی

جدول ۵. شاخص‌های مرکزی و پراکندگی نمره توسعه فرهنگی از دیدگاه پاسخگویان سطوح تحصیلی

میزان تحصیلات	فراوانی	میانگین	انحراف استاندارد	حداقل	حداکثر
زیر دیپلم	۴۸	۳/۴۲	۰/۶۵	۱/۵۳	۴/۷۱
دیپلم	۳۱	۳/۳۸	۰/۷۵	۱/۵۸	۴/۹۲
کاردانی	۲۸	۳/۱۵	۰/۵۴	۲/۱۶	۴/۳۴
کارشناسی و بالاتر	۷۸	۳/۱۹	۰/۶۰	۱/۱۸	۴/۶۱
جمع	۱۸۵	۳/۲۸	۰/۶۴	۱/۱۸	۴/۹۲

فرهنگی مؤثر می‌دانستند. در این میان پایین‌ترین میانگین نمرات توسعه فرهنگی نیز متعلق به پاسخگویان دارای تحصیلات کاردانی بود.

فرضیه ۲ پژوهش نیز با استفاده از آزمون تحلیل واریانس

داده‌های جدول ۵ حاکی از آن است که پاسخگویان دارای تحصیلات زیر دیپلم دارای بالاترین میانگین نمرات توسعه فرهنگی بودند (۳/۴۲) به بیانی دیگر، افراد دارای تحصیلات زیر دیپلم بیش‌تر از دیگران نقش کتابخانه‌های عمومی را در توسعه

یک طرفه مورد آزمون قرار گرفت. فرضیه دوم نیز با اطمینان ۹۵٪ می توان گفت که بین پاسخگویان دارای سطوح تحصیلی مختلف در جامعه آماری از نظر نقش کتابخانه های عمومی در توسعه فرهنگی تفاوت معناداری وجود ندارد.

گرچه تفاوتی جزئی بین میانگین نمرات پاسخگویان گروه های تحصیلی مختلف مشاهده شد ولی این تفاوت از نظر آماری در سطح ۰/۰۵ معنادار نبود ($p=0/124$). بنابراین در مورد

جدول ۶. آزمون معناداری تفاوت بین میانگین نمرات پاسخگویان سطوح تحصیلی مختلف

منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	F	p-value
بین گروه ها	۲/۳۵	۳	۱/۹۴۴	۰/۱۲۴
درون گروه ها	۷۲/۸۶	۱۸۱		
جمع	۲۱۷۵	۱۸۴		

پاسخگویان بیکار دارای بالاترین میانگین نمرات هستند (۳/۳۳) و در طرف مقابل پایین ترین میانگین نمرات (۳/۲۵) مربوط به پاسخگویان شاغل است.

به منظور آزمودن این فرضیه نیز از آزمون تحلیل واریانس یک طرفه استفاده شد. در این مورد نیز هر چند که در ظاهر بین میانگین نمرات پاسخگویان سه گروه شغلی مورد مطالعه تفاوتی مشاهده شد، ولی باز هم این تفاوت از نظر آماری در سطح ۰/۰۵ معنادار نبود ($p=0/843$). بنابراین در مورد این فرضیه نیز با اطمینان ۹۵٪ می توان گفت که بین پاسخگویان گروه های شغلی مختلف نیز از نظر نقش کتابخانه های عمومی در توسعه فرهنگی تفاوت معناداری وجود نداشت.

آزمون فرضیه سوم: بین نظرات گروه های شغلی مختلف درباره نقش کتابخانه های عمومی منطقه آزاد ماکو در توسعه فرهنگی تفاوت معناداری وجود دارد.

از آنجایی که کلیه افراد جامعه حق استفاده از کتابخانه های عمومی را دارند اعضای نمونه مورد بررسی به لحاظ گروه های شغلی بسیار متنوع بودند. از این رو به منظور آزمودن این فرضیه پاسخگویان پژوهش در سه گروه شغلی «شاغل»، «محصل» و «بیکار» طبقه بندی شدند.

شاخص های مرکزی و پراکندگی نمره توسعه فرهنگی از دیدگاه پاسخگویان در سه گروه شغلی مورد بررسی در جدول ۷ توصیف شده است. داده های جدول شماره ۷ بیانگر این است که

جدول ۷. شاخص های مرکزی و پراکندگی نمره توسعه فرهنگی از دیدگاه پاسخگویان گروه های شغلی مختلف

گروه سنی	فراوانی	میانگین	انحراف استاندارد	حداقل	حداکثر
شاغل	۲۸	۳/۲۵	۰/۶۸	۲/۲۹	۴/۵۸
محصل	۱۲۰	۳/۲۷	۰/۶۴	۱/۱۸	۴/۷۱
بیکار	۳۷	۳/۳۳	۰/۶۳	۱/۸۲	۴/۹۲
جمع	۱۸۵	۳/۲۸	۰/۶۴	۱/۱۸	۴/۹۲

جدول ۸. آزمون معناداری تفاوت بین میانگین نمرات پاسخگویان گروه های شغلی مختلف

منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	F	p-value
بین گروه ها	۰/۱۵	۲	۰/۱۸۱	۰/۸۴۳
درون گروه ها	۷۵/۰۶	۱۸۲		
جمع	۷۵/۲۱	۱۸۴		

بحث و نتیجه گیری

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که از دیدگاه پاسخگویان، نقش کتابخانه‌های عمومی منطقه آزاد ماکو در توسعه فرهنگی بالاتر از حد متوسط بود. بنابراین گرچه کاربران برای کتابخانه‌های عمومی منطقه آزاد ماکو نقشی بالاتر از حد متوسط در توسعه فرهنگی قائل شده اند اما برای ارتقای جایگاه کتابخانه‌های عمومی در برنامه‌های توسعه فرهنگی لازم است میزان کارایی این کتابخانه‌ها هم به لحاظ مجموعه و هم از نظر خدمات بهبود یابد.

نتایج پژوهش حاکی از آن بود که پاسخگویان نقش کتابخانه‌های عمومی را در تقویت هویت فرهنگی بیشتر از حد متوسط مؤثر دانستند. هویت فرهنگی مؤلفه بسیار ارزشمندی است که شامل عناصر فرعی توجه به ادبیات ملی، جلوگیری از تهاجم فرهنگی، حفظ فرهنگی بومی و مانند آن می‌شود و تقویت این عناصر توسط کتابخانه‌های عمومی از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است.

به نظر کاربران، کتابخانه‌های عمومی در «توسعه مبادلات فرهنگی» نیز نقشی بیشتر از حد متوسط ولی کمی پایین‌تر از هویت فرهنگی داشته‌اند.

بدون تردید کتابخانه، مرکز مبادله فکری و فرهنگی است. منابع کتابخانه به عنوان محمل‌های مبادلات فرهنگی نقش چشمگیری ایفا می‌کنند. که این تحقیق با نتایج دنت و یانوتا (۲۰۱۷) همسو بوده و در مجموع گرچه به نظر می‌رسد کتابخانه‌های عمومی شهرستان‌های منطقه آزاد ماکو در این زمینه نیز نقش خود را به گونه‌ای مناسب ایفا کرده اند، اما تقویت این حوزه نیاز به فعالیت‌های بسیاری بیش‌تری را از سوی کتابخانه‌ها می‌طلبد. به بیانی دیگر، کتابخانه‌های عمومی شهرستان‌های منطقه آزاد ماکو در حد متوسطی در آشناسازی کاربران با خرده‌فرهنگ‌های منطقه‌ای و بین‌المللی و ترویج اندیشه همسان‌نگر تأثیرگذار بوده اند اما تا رسیدن به سطح مطلوب و آرمانی فاصله نسبتاً زیادی دارند و در این زمینه نباید از هیچ کوششی فروگذار کنند.

در خصوص مؤلفه «تعمیم فرهنگ کتاب‌خوانی» نیز

پاسخگویان، نقش کتابخانه‌های عمومی را بالاتر از حد متوسط ارزیابی کردند. در پژوهش کلانو و نیومن (۲۰۱۰) وضعیت کتاب و کتاب‌خوانی و به ویژه کتابخانه‌های عمومی و میزان استفاده از آن‌ها به عنوان موانع و عوامل توسعه فرهنگی ذکر شده است. گرچه عمومی ساختن فرهنگ مطالعه و ایجاد شرایطی برای استفاده همگان از منابع مکتوب و میراث فرهنگی از وظایفی است که کتابخانه‌های عمومی منطقه آزاد ماکو در سطحی بیش از متوسط توانسته‌اند در آن موفق عمل کنند، اما به نظر می‌رسد در این زمینه باید کتابخانه‌های عمومی فعال‌تر عمل کنند تا موجبات گسترش توسعه فرهنگی در جامعه فراهم گردد.

نکته قابل توجه این است که در این پژوهش مؤلفه «افزایش میزان سرانه مطالعه و ارتقای سطح دانش» بالاترین نمره را از سوی کاربران دریافت کرد. به بیانی دیگر، کاربران نقش و تأثیر کتابخانه عمومی بر این مؤلفه توسعه فرهنگی را از بقیه مؤلفه‌های مورد بررسی بیش‌تر می‌دانستند. پژوهش نامتی^۱ (2016) نیز حاکی از نقش مؤثر کتابخانه‌های عمومی در ارتقای سطح دانش در میان اقشار مختلف جامعه بود. البته طبیعی به نظر می‌رسد که کتابخانه عمومی نقشی مستقیم در این حوزه ایفا کند زیرا یکی از اهداف اولیه و اصلی کتابخانه عمومی توسعه فرهنگ مطالعه و دانشی است. هر چند به نظر می‌رسد کتابخانه‌های عمومی در حوزه «آموزش‌های فرهنگی و هنری» بسیار فعال عمل کنند. زیرا بخش عمده کار آن‌ها باید پرکردن اوقات فراغت با تشکیل کلاس‌های آموزشی فرهنگی هنری باشد، اما کم‌ترین میزان موفقیت آن‌ها در این حوزه گزارش شد به گونه‌ای که از دیدگاه پاسخگویان نقش کتابخانه‌های عمومی در گسترش آموزش‌های فرهنگی و هنری پایین‌تر از حد متوسط بود. شاید یکی از دلایل اصلی پایین بودن میزان تأثیرگذاری کتابخانه‌های عمومی در آموزش‌های فرهنگی هنری امکانات بسیار محدود آن‌ها در این زمینه باشد. متأسفانه به نظر می‌رسد کتابخانه‌های عمومی در ایران بیش‌تر محلی برای مطالعه دروس و آمادگی برای کنکور دانش‌آموزان هستند.

فرهنگی تفاوت وجود داشته باشد. اما فرضیه چهارم نیز رد شد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت از دیدگاه هر سه گروه مورد بررسی (بیکار، شاغل و محصل) کتابخانه‌های عمومی توانسته‌اند در توسعه فرهنگی شهرستان منطقه آزاد ماکو بیشتر از حد متوسط تأثیرگذار باشند. در پایان با توجه به نتایج، توصیه می‌شود کتابخانه‌های عمومی در زمینه ضعیف‌ترین مؤلفه، یعنی گسترش آموزش‌های فرهنگی و هنری، فعالیت خود را افزایش دهند تا نقش آن در این کتابخانه‌ها پررنگ‌تر شود. همچنین توصیه می‌شود این کتابخانه‌ها با برگزاری مسابقات کتاب‌خوانی، به خصوص در حوزه مبادلات فرهنگی و آشنایی با آداب و رسوم سایر کشورها و شناخت نقاط قوت و ضعف فرهنگ‌های دیگر، اطلاعات کاربران را در این حوزه‌ها تقویت کنند.

برخی پیشنهادهایی که با توجه به نتایج این تحقیق به دست آمده است عبارتند از:

✓ با ارتقاء آگاهی عمومی از طریق دسترسی سریع، آسان و عادلانه افراد به منابع اطلاعاتی مورد نیازشان با توجه به اقتضانات سنی، فرهنگی، جغرافیایی و جسمی زمینه شناخت هویت فرهنگی را برای مراجعان فراهم آوریم و در نتیجه بر توسعه فرهنگی بیفزاییم؟

✓ به مسئولان منطقه آزاد ماکو پیشنهاد می‌گردد به ظرفیت و نقش کتابخانه‌های عمومی در غنی‌سازی فرهنگ منطقه توجه ویژه‌ای گردد و تا حد امکان برای اجرای برنامه‌های فرهنگی با کتابخانه‌های عمومی شهرستان و منطقه همکاری و مساعدت نمایند؛

✓ با استفاده و بهره‌گیری از فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات و ایجاد و گسترش کتابخانه‌های عمومی مجازی و دیجیتالی امکان دسترسی و استفاده را برای تمامی علاقه‌مندان به منابع اطلاعاتی را فراهم نماییم؟

✓ برای موفقیت کتابخانه‌ها در توسعه فرهنگی اجتماعی پیشنهاد می‌شود بین نهادهای فرهنگ و ارشاد اسلامی، آموزش و پرورش، دانشگاه‌ها و کتابخانه‌های عمومی هماهنگی‌های لازم

نظر به این که همگان بالقوه امکان استفاده از کتابخانه‌های عمومی را دارند، بنابراین گروه‌های سنی مختلف در زمره کاربران کتابخانه‌های عمومی هستند. نتایج پژوهش حاضر نشان داد که بین پاسخگویان گروه‌های سنی مختلف از نظر نقش کتابخانه‌های عمومی در توسعه فرهنگی تفاوت معناداری وجود نداشت. البته پاسخگویان گروه سنی ۳۰ سال و بالاتر دارای بالاترین میانگین نمرات بودند. بنابراین به نظر می‌رسد کاربران با تجربه‌تر نسبت به سایرین برای کتابخانه‌های عمومی نقش بیشتری در توسعه فرهنگی قائل هستند، هر چند این تفاوت به لحاظ آماری معنادار نبود. بنابراین انجام پژوهش‌های بیشتر ممکن است به روشن‌تر شدن تأثیر گروه سنی بر این مسئله کمک نماید.

از آنجایی که نتایج برخی از پژوهش‌های پیشین حاکی از آن بود که سطح تحصیلات بر میزان استفاده از کتابخانه‌های عمومی تأثیرگذار است هنک^۱ (۲۰۱۲) فرضیه دوم به منظور بررسی وجود تفاوت بین نظرات کاربران سطوح مختلف تحصیلی مطرح شد. اما فرضیه دوم نیز مورد تأیید قرار نگرفت زیرا بین پاسخگویان دارای سطوح تحصیلی مختلف در جامعه آماری از نظر نقش کتابخانه‌های عمومی در توسعه فرهنگی تفاوت معناداری وجود نداشت. شاید دلیل عمده این مسئله وارد نشدن کتابخانه‌های عمومی ایران به مباحثی از قبیل خدمات مرجع و سواد اطلاعاتی و مهارت‌های تخصصی‌تر باشد. زیرا ارائه خدمات تخصصی‌تر موجب جذب بیشتر افراد با سطح تحصیلات بالاتر به کتابخانه‌های عمومی خواهد شد و به نظر می‌رسد در آن صورت این اقشار برای کتابخانه‌های عمومی نقش تأثیرگذارتری در توسعه فرهنگی قائل باشند.

همان‌طور که پیش‌تر اشاره شد نتایج برخی از پژوهش‌ها حاکی از آن بود که کتابخانه‌های عمومی در ایران عمدتاً مکانی جهت مطالعه منابع درسی هستند نامتی^۲، (۲۰۱۶) از این رو به نظر می‌رسید بین دیدگاه‌های کاربران محصل، شاغل، و بیکار درباره میزان تأثیرگذاری کتابخانه‌های عمومی در توسعه

¹ Hanck

² Hnmte

کتابخانه های عمومی وابسته به سازمان فرهنگی هنری شهرداری در شهر تهران. پایان نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع رسانی، دانشگاه تهران، تهران.

درم نثاری، م. (۱۳۸۸). نقش کتابخانه ها در اعتلای فرهنگی تهران، انتشارات قطره.

دهقانی راینی، ح.؛ هاشم زاده، م.ج.؛ نوکارتیزی، م. (۱۳۹۵). نقش کتابخانه های عمومی در توسعه فرهنگ کتابخوانی شهر کرمان. تحقیقات اطلاع رسانی و کتابخانه های عمومی، ۲۲(۲): ۲۲۹-۲۴۶

علیزاده رشت آبادی، ح. (۱۳۸۶). نقش کتابخانه ها در توسعه فرهنگی. پایان نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع رسانی دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه تهران

مکتبی فرد، ل. (۱۳۸۵). نقش کتابخانه های عمومی در تحقق اهداف فرهنگی برنامه های توسعه ای ایران ۱۳۶۸-۱۳۸۳. فصلنامه کتاب، ۲(۱۷): ۲۶۹-۲۹۰

Celano, D.; Neuman, S. B. (2010). *The Role of Public Libraries in Children's Literacy Development: An Evaluation Report*. Harrisburg: Pennsylvania Library Association

Dent.v.; Yannotto.L.(2017). *Arured community library in Africa :A study of its use and users. Library*,55(1):39-55

Hanck, J. W. (2012). *Rural Public Libraries' Role in Community Economic Development. Public Library Quarterly*, 31 (3): 220-236.

Hnamte, L. (2016). *Public Library in the Development of Mizo Society: A Case Study of Aizawl District Library. MLISc. Thesis of Library and Information Science. Mizoram University, India. Science. Mizoram University, India.*

با توجه به حیطة فعالیت آنها صورت گیرد. تحقق این امر موجب ثمردهی بیشتر توسعه فرهنگ اجتماعی خواهد شد.

منابع

احمدی، ز (۱۳۸۶). نقش کتابخانه ها در گسترش فرهنگ. پایان نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع رسانی، دانشگاه الزهرا (س)، تهران.

ادیب تنها، ح. (۱۳۸۰). عوامل فرهنگی موثر بر توسعه فرهنگی اطلاع و اطلاع رسانی علمی-فنی و تحقیق در توسعه فرهنگی برای تحقق اطلاع رسانی در مجموعه مقالات اولین همایش نقش اطلاع رسانی در توسعه فرهنگی. تهران: خانه کتاب: 166-157.

اشرفی، ح. (۱۳۸۸). کتابخانه های عمومی و نیازهای جمعیتی. ایران تحقیقات اطلاع رسانی و کتابخانه های عمومی، (۵۷): ۱۲۲-۹۷.

امیدی فر، س.؛ خمسه، ا. (۱۳۹۱). نقش کتابخانه در توسعه فرهنگی نشریه شیرازه، ۱(۶): ۴۲-۵۸.

چمپل، ف. (۱۳۸۶). خدمات کتابخانه های عمومی: رهنمودهای ایفلا/ یونسکو برای توسعه. ترجمه علی شکویی. تهران: چاپار.

حری، ع. (۱۳۸۵). اطلاع رسانی، نظام ها و فرآیندها. تهران: نشر کتابدار

ریاحی، م. ا. (۱۳۷۴). بررسی شاخص های کمی و کیفی کتابخانه های عمومی ایران و سایر کشورهای جهان. رهیافت، (۱۱): ۶۷-۸۲

داداش زاده، ص. (۱۳۸۳). نقش کتابخانه ها در توسعه فرهنگ تهران: نمایشگاه بین المللی کتاب تهران.

داودیان، ف. (۱۳۷۶). مقایسه میزان رضایتمندی استفاده کنندگان از کتابخانه های عمومی وابسته به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و

The role of public libraries of the free zone Maku in the development of the culture of the region

Saeed Ghaffari¹ | Solmaz Alizadeh²

1. Associate professor of Payam Noor University, Qom, Iran. (Corresponding Author)
ghaffari130@yahoo.com

2. Student of Master Degree of Library & Information Science of Payam-e- Noor University, Qom, Iran.
sevil.s64@chmail.ir

Abstract

Objective: The promotion and development of culture is one of the tasks of public libraries. in this study, the effect of the general influence of the Maku free zone on the cultural development of the region has been studied.

Methodology: the present study is an applied study which has been done in a descriptive - survey method.to collect data in this research and with the aim of responding to research questions, The respondents were all members of the public library of the Maku free zone which were active member of the library and at least 15 years old when it was carried out. The sample size was determined according to Krejci and Morgan sampling table count is 357. The number of 271 questionnaires were returned, only 240 (22/67 %) them were completely filled.

Results: However, variables such as age, level of education and job groups may differ in their view regarding the role of public libraries in cultural development, but there was no significant difference regarding these variables.

Conclusion: The users of the public library report the increasing rate of study and improving the level of knowledge from the most important roles in the library, while the role of libraries is in the development of cultural and artistic education is low. All users of the public library in the Maku free zone agree on components of cultural development and offered similar views.

Keywords: Public libraries, Cultural development, Cultural identity, Cultural exchanges, Maku free zone region